

ΤΟΝΙ ΜΟΡΡΙΣΟΝ

Αγαπημένη

Μετάφραση Κατερίνα Σχινά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Beloved*

Συγγραφέας: Toni Morrison

Μετάφραση: Κατερίνα Σχινά

Επιμέλεια-Διόρθωση: Χρύσα Φραγκιαδάκη

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Θάνος Κακολύρης

© 1987 by Toni Morrison

© 2019, Εκδόσεις Κυριάκος Παπαδόπουλος Α.Ε., για την ελληνική γλώσσα

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμιά διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά τον Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2019

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

www.epbooks.gr

Καποδιστρίου 9, 144 52 Μεταμόρφωση Αττικής

τηλ.: 210 2816134, e-mail: info@epbooks.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Μασσαλίας 14, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3615334

ISBN 978-960-484-493-7

TONI MORRISON

ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ

Μετάφραση Κατερίνα Σχινά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου,
καὶ τὴν οὐκ ἡγαπημένην ἡγαπημένην

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ, 9:25

I

ΤΟ 124 ΗΤΑΝ ΜΝΗΣΙΚΑΚΟ. Γεμάτο με το δηλητήριο ενός μωρού. Οι γυναίκες στο σπίτι το γνώριζαν – το ίδιο και τα παιδιά. Για χρόνια ο καθένας τους τα έβγαζε πέρα με τούτη τη μνησικακία όπως μπορούσε, ωστόσο το 1873 η Σιθ και η κόρη της η Ντένβερ είχαν απομείνει τα μόνα της θύματα. Η γιαγιά, η Μπέμπι Σαγκς, είχε πεθάνει και οι γιοι, ο Χάουαρντ και ο Μπάγκλαρ το είχαν σκάσει με το που έγιναν δεκατριών χρονών, μόλις ένα και μόνο κοίταγμα σ' έναν καθρέφτη τον θρυμματίσει (ήταν το σινιάλο για τον Μπάγκλαρ), μόλις το αποτύπωμα από δυο μικρούτσικα χεράκια εμφανίστηκε στο κέικ (ήταν το σινιάλο για τον Χάουαρντ). Κανένα από τα αγόρια δεν περίμενε να δει περισσότερα – άλλη μια μαγειριά μπιζέλια να αχνίζει σωρό στο πάτωμα, μπισκότα σόδας θρυμματισμένα και αραδιασμένα σε μια γραμμή στο κατώφλι της πόρτας. Ούτε περίμεναν για μια από εκείνες τις περιόδους της ανάπαυλας, τις εβδομάδες, ακόμα και τους μήνες, όπου τίποτα δεν διαταρασσόταν. Όχι. Και ο ένας και ο άλλος το έσκασαν αμέσως – τη στιγμή που το σπίτι διέπραξε ό,τι αποτελούσε για τον καθένα τη μόνη προσβολή την οποία δεν ήταν διατεθειμένος να δει, ή να ανεχθεί. Έφυγαν μέσα σε δυο μήνες, στην καρδιά του χειμώνα, αφήνοντας τη γιαγιά τους, την Μπέμπι Σαγκς, τη μητέρα τους τη Σιθ, και την αδελφούλα τους, την Ντένβερ, ολομόναχες στο γκριζόλευκο σπίτι στην οδό Μπλούστοουν. Δεν είχε αριθμό τότε, επειδή το Σινσινάτι δεν είχε

απλωθεί τόσο μακριά. Για την ακρίβεια, το Οχάιο είχε αρχίσει να αυτοαποκαλείται πολιτεία εβδομήντα μόλις χρόνια πριν από τη μέρα που, πρώτα ο ένας αδελφός και μετά ο άλλος, παράχωσαν μαλλί από το πάπλωμα στον σκούφο τους, άρπαξαν τα παπούτσια τους και γλίστρησαν μακριά από τη μαινόμενη εμπάθεια που εκδήλωνε εναντίον τους το σπίτι.

Η Μπέμπι Σαγκς δεν σήκωσε καν το κεφάλι της. Κατάκοιτη στο κρεβάτι της, τους άκουσε να φεύγουν· ο λόγος που έμεινε ασάλευτη, ωστόσο, δεν ήταν αυτός. Ήταν η απορία της που οι δυο εγγονοί της είχαν αργήσει τόσο πολύ να καταλάβουν πως δεν ήταν όλα τα σπίτια όπως το δικό τους, στην οδό Μπλούστοουν. Μετέωρη ανάμεσα στην ασχήμια της ζωής και τη μοχθηρία των νεκρών, αδιαφορούσε για το αν θα εγκατέλειπε τη ζωή ή αν θα τη ζούσε, πόσο μάλλον για την τρομάρα των δυο αγοριών που είχαν ξεγλιστρήσει στις μύτες των ποδιών τους. Το παρελθόν της ήταν όπως και το παρόν της –αβάσταχτο– και καθώς γνώριζε ότι ο θάνατος ήταν κάθε άλλο παρά λήθη, χρησιμοποιούσε την ελάχιστη ενέργεια που της απέμενε για να συλλογίζεται χρώματα.

«Φέρε λίγο λιλά της λεβάντας, αν έχεις. Κι αν δεν έχεις, φέρε λίγο ροζ».

Και η Σιθ έσπευδε να προλάβει οποιαδήποτε επιθυμία της – από ένα κομμάτι ύφασμα, ως την ίδια της τη γλώσσα. Ο χειμώνας στο Οχάιο ήταν πιο σκληρός αν σου άρεσαν τα χρώματα. Μόνο ο ουρανός προκαλούσε συγκινήσεις και το να λογαριάζεις τον ορίζοντα του Σινσινάτι σαν την κύρια χαρά της ζωής σου ήταν πράγματι παράτολμο. Έτσι η Σιθ και η μικρούλα η Ντένβερ έκαναν ό,τι μπορούσαν (και ό,τι επέτρεπε το σπίτι) για κείνην. Και οι δυο τους ξεκίνησαν μιαν ανόρεχτη μάχη ενάντια στην εξωφρενική συμπεριφορά αυτού του μέρους· ενάντια στις αναποδο-

γυρισμένες κανάτες, τις ξυλιές στον πισινό, τις ριπές ξινού, δύσοσμου αέρα. Γιατί ήξεραν την πηγή της οργής τόσο καλά όσο και την πηγή του φωτός.

Η Μπέιμπι Σαγκς πέθανε λίγο μετά το φευγιό των αδελφών, αδιαφορώντας παντελώς για τη δική τους ή τη δική της αναχώρηση, και αμέσως μετά απ' αυτό η Σιθ και η Ντένβερ αποφάσισαν να τελειώνουν με την παρενόχληση καλώντας το φάντασμα που τόσο τις δοκίμαζε, να παρουσιαστεί. Είχαν σκεφτεί πως ίσως να ωφελούσε μια συζήτηση, μια ανταλλαγή απόψεων. Κι έτσι άπλωσαν τα χέρια τους και είπαν. «Έλα. Έλα. Μπορείς να έρθεις».

Ο μπουφές έκανε ένα βήμα μπροστά, μα τίποτε άλλο δεν κινήθηκε.

«Μάλλον το εμποδίζει η γιαγιά Μπέιμπι» είπε η Ντένβερ. Ήταν δέκα χρονών και ένιωθε ακόμα θυμωμένη που πέθανε η Μπέιμπι Σαγκς.

Η Σιθ άνοιξε τα μάτια της. «Αμφιβάλλω» είπε.

«Τότε γιατί δεν έρχεται;»

«Ξεχνάς πόσο μικρούλα είναι» είπε η μητέρα της. «Δεν ήταν ούτε δυο χρονών όταν πέθανε. Πολύ μικρή για να καταλαβαίνει. Πολύ μικρή, ακόμα και για να μιλήσει».

«Ίσως να μη θέλει να καταλάβει» είπε η Ντένβερ.

«Ίσως. Αλλά αν ερχόταν, θα της εξηγούσα». Η Σιθ άφησε το χέρι της κόρης της και οι δυο τους έσπρωξαν τον μπουφέ πίσω στον τοίχο. Έξω, ένας οδηγός σπιρούνισε το άλογό του να τρέξει, μ' εκείνον τον καλπασμό που οι ντόπιοι τον θεωρούσαν απαραίτητο όταν περνούσαν από το 124.

«Τα μάγια της παραείναι δυνατά για μωρό» είπε η Ντένβερ.

«Όχι πιο δυνατά από την αγάπη που της είχα» απάντησε η

Σιθ και να την πάλι. Η καλόδεχτη δροσιά της ακατέργαστης ταφόπλακας· η πέτρα που διάλεξε για να στηριχτεί στις άκρες των δαχτύλων της, με τα γόνατά της ορθάνοιχτα, όμοια με τάφο. Ροδαλή σαν νυχάκι ήταν, και πασπαλισμένη με λαμπερά ρινίσματα. Δέκα λεπτά, της είχε πει εκείνος. Αν έχεις δέκα λεπτά θα σ' το κάνω τζάμπα.

Δέκα λεπτά για εννιά γράμματα. Άραγε με άλλα δέκα θα μπορούσε να έχει και το «Πολύτιμη»; Δεν είχε σκεφτεί να τον ρωτήσει, κι ακόμα τη βασάνιζε η σκέψη ότι μπορεί να ήταν εφικτό – ότι με αντάλλαγμα είκοσι λεπτά, μισή ώρα, ας πούμε, θα μπορούσε να έχει όλες τις λέξεις που άκουσε να λέει ο ιερέας στην κηδεία (όσες μπορούσαν, βέβαια, να ειπωθούν) χαραγμένες στην ταφόπλακα του μωρού της: Πολύτιμη Αγαπημένη. Αλλά αυτό που τελικά πήρε, αυτό που συμφώνησε, ήταν η μόνη λέξη που είχε σημασία. Πίστευε ότι θα ήταν αρκετό να ζευγαρώσει ανάμεσα στις ταφόπλακες με τον μαρμαρά, ενώ κοιτούσε ο νεαρός του γιος με τον θυμό στο πρόσωπό του τόσο παλιό, με την επιθυμία στο σώμα του τόσο καινούργια. Ότι σίγουρα θα ήταν αρκετό. Θα ήταν αρκετό για να δώσει απάντηση σ' έναν ακόμα παπά, σ' έναν ακόμα υπέρμαχο της κατάργησης της δουλείας, και σε μια πόλη ξέχειλη από απέχθεια.

Έχοντας στον νου της την ηρεμία της δικής της ψυχής, είχε ξεχάσει την άλλη: την ψυχή της κορούλας της. Ποιος θα φανταζόταν ότι ένα λιγόχρονο μωρό έκρυβε τόση οργή; Δεν ήταν τελικά αρκετό να κυλιστεί ανάμεσα στις ταφόπλακες κάτω από τα μάτια του γιου του μαρμαρά. Όχι μόνο αναγκάστηκε να ζήσει όλα της τα χρόνια σ' ένα σπίτι παράλυτο από τον θυμό του μωρού της για τον κομμένο του λαιμό, αλλά εκείνα τα δέκα λεπτά που πέρασε κολλημένη στην αγνόχρωμη πέτρα τη διάστικτη από

αστεράκια, με τα γόνατά της διάπλατα ανοιχτά όσο και ο τάφος, είχαν διαρκέσει περισσότερο από τη ζωή και ήταν πιο ζωντανά, πιο παλλόμενα από το αίμα του μωρού της που μούσκεψε τα δάχτυλά της σαν πετρέλαιο.

«Θα μπορούσαμε να μετακομίσουμε» πρότεινε μια φορά στην πεθερά της.

«Τι νόημα θα είχε;» αποκρίθηκε η Μπέμπι Σαγκς. «Δεν υπάρχει ούτε ένα σπίτι στη χώρα που να μην είναι ως τα δοκάρια της σκεπής γεμάτο από την οδύνη κάποιου νεκρού νέγρου. Τυχερές είμαστε που τούτο το φάντασμα είναι μωρό. Για φαντάσου να έμπαινε εδώ μέσα το πνεύμα του άντρα μου; Ή του δικού σου; Μη μου μιλάς εμένα. Τυχερή είσαι. Σου απόμειναν τρία. Τρία να κρέμονται από τις φούστες σου και μονάχα ένα να αναδεύει την κόλαση από την άλλη όχθη. Να λες κι ευχαριστώ, γιατί δεν το λες; Εγώ είχα οχτώ. Όλα τους φύγανε μακριά μου. Τέσσερα τα πήραν, τέσσερα τα κυνήγησαν και όλα, φαντάζομαι, θα στοιχειώσουν άσχημα κάποιο σπίτι». Η Μπέμπι Σαγκς έτριψε τα φρύδια της. «Η πρωτότοκή μου. Το μόνο που θυμάμαι από κείνην είναι πόσο της άρεσε η καμένη κόρα του ψωμιού. Το πιστεύεις; Οχτώ παιδιά, κι αυτό είναι το μόνο που θυμάμαι».

«Είναι το μόνο που άφησες τον εαυτό σου να θυμάται» της είχε πει η Σιθ, αλλά κι εκείνης ένα της είχε απομείνει –ένα ζωντανό, δηλαδή– καθώς τα αγόρια τα είχε διώξει το νεκρό παιδί και η ανάμνηση του Μπάγκλαρ ξεθώριαζε γοργά. Τουλάχιστον ο Χάουαρντ είχε ένα κεφάλι που το σχήμα του κανείς δεν θα μπορούσε να το ξεχάσει. Όσο για τα υπόλοιπα, προσπαθούσε σκληρά να θυμάται όσο πιο κοντά στο τίποτα γινόταν, για να νιώθει ασφάλεια. Δυστυχώς, το μυαλό της ήταν δόλιο. Μπορεί να διέσχιζε βιαστικά ένα χωράφι, τρέχοντας, σχεδόν, για να φτάσει γρήγορα στην αντλία

και να ξεπλύνει τον χυμό του χαμομηλιού από τα πόδια της. Τίποτε άλλο δεν θα 'χε στον νου της. Η εικόνα των αντρών που έρχονταν να τη θηλάσουν ήταν τόσο άψυχη όσο και τα νεύρα στην πλάτη της όπου η επιδερμίδα πτυχωνόταν σαν σανίδα της μπουγάδας. Δεν υπήρχε ούτε η πιο αμυδρή μυρωδιά από μελάνι, ή από το κόμι της κερασιάς και τη φλούδα της οξιάς από την οποία το παρασκεύαζε. Τίποτα. Μονάχα το αεράκι που δρόσιζε το πρόσωπό της καθώς ορμούσε προς το νερό. Έπειτα, θα ξέπλενε το χαμομήλι με νερό από την αντλία και κουρέλια, με το μυαλό της προσηλωμένο στην προσπάθεια να βγάλει και το παραμικρό ίχνος του χυμού και στην απερισκεψία της, που την έκανε να πάρει τον πιο σύντομο δρόμο για να γλιτώσει μισό μίλι μονάχα χωρίς να προσέξει πόσο είχαν ψηλώσει τα αγριόχορτα, παρά μόνο όταν η φαγούρα έφτασε ως πάνω από τα γόνατά της. Κι έπειτα κατιτί. Ο παφλασμός του νερού, η εικόνα από τα παπούτσια και τις κάλτσες της ριγμένα στραβά πάνω στο μονοπάτι όπου τα είχε πετάξει, ο Χίαρ Μπόι να πίνει από μια λιμνούλα κοντά στα πόδια της και, ξαφνικά, να και το Φιλόξενο Σπιτικό να προβάλλει και να μεγαλώνει, ολοένα να μεγαλώνει μπροστά στα μάτια της, και μολονότι δεν υπήρχε ούτε ένα φυλλαράκι σ' εκείνο το κτήμα που να μην την έκανε να θέλει να ουρλιάξει, το σπίτι ξετυλιγόταν μπροστά της με ξεδιάντροπη ομορφιά. Ποτέ δεν φαινόταν τόσο τρομερό όσο ήταν και την έκανε να αναρωτιέται μήπως και η κόλαση ήταν όμορφος τόπος. Σύμφωνοι, όλο φωτιά και θειάφι, κρυμμένα ωστόσο μέσα σε δαντελωτά σύδεντρα. Αγόρια να κρέμονται από τα πιο όμορφα σφεντάμια του κόσμου. Ντρεπόταν που θυμόταν τα δέντρα να θροϊζουν τόσο υπέροχα και όχι τα αγόρια. Όσο κι αν προσπαθούσε να αντιστρέψει την ανάμνηση, τα σφεντάμια νικούσαν πάντα τα παιδιά και δεν συγχωρούσε τη μνήμη της γι' αυτό.

Όταν και το τελευταίο ίχνος χαμομηλιού ξεκόλλησε από τα πόδια της, έκανε τον γύρο του σπιτιού, μαζεύοντας κάλτσες και παπούτσια στον δρόμο. Σαν να 'θελε να την τιμωρήσει κι άλλο για τη φρικτή της μνήμη, καθισμένος στη βεράντα, κάπου δέκα μέτρα πιο πέρα, βρισκόταν ο Πολ Ντι, ο τελευταίος από τους άντρες του Φιλόξενου Σπιτικού. Και μολονότι ποτέ δεν θα μπέρδευε το πρόσωπό του με το πρόσωπο ενός άλλου, ρώτησε «Εσύ είσαι;».

«Ό,τι απόμεινε από μένα». Σηκώθηκε και της χαμογέλασε. «Τι χαμπάρια, κορίτσι, πέρα από την ξυπολουσιά σου;»

Γέλασε, και το γέλιο της βγήκε αυθόρμητο και νεανικό. «Έκανα χάλια τα πόδια μου. Από τα χαμομήλια».

Εκείνος μόρφασε, σαν να δοκίμαζε μια κουταλιά από κάτι πικρό. «Ούτε να τ' ακούσω δεν θέλω. Πάντα τα σιχαινόμουνα».

Η Σιθ τύλιξε τις κάλτσες της και τις έχωσε στην τσέπη της. «Έλα μέσα».

«Μια χαρά είναι η βεράντα, Σιθ. Έχει δροσιά εδώ έξω». Κάθισε πάλι κι έστρεψε τη ματιά του στο λιβάδι στην άλλη πλευρά του δρόμου, έχοντας επίγνωση ότι τα μάτια του θα φανέρωναν τη λαχτάρα που ένιωθε.

«Δεκαοχτώ χρόνια» είπε η Σιθ απαλά.

«Δεκαοχτώ» επανέλαβε εκείνος. «Και σου ορκίζομαι ότι τα περπάτησα ένα προς ένα. Πειράζει να σε μιμηθώ;» Έγνεψε προς τα πόδια της κι άρχισε να λύνει τα κορδόνια του.

«Θέλεις να τα μουλιάσεις; Να σου φέρω καλύτερα μια λεκάνη νερό». Ήρθε πιο κοντά του για να μπει στο σπίτι.

«Όχι, ρε παιδί μου. Δεν είμαι εγώ για πόδια μωρού. Έχουνε πολύ δρόμο ακόμα μπροστά τους».

«Δεν μπορείς να φύγεις αμέσως, Πολ Ντι. Πρέπει να μείνεις λιγάκι».

«Ε, ναι, όσο χρειάζεται για να δω την Μπέμπι Σαγκς. Πού είναι;»

«Πέθανε».

«Αχ όχι. Πότε;»

«Πάνε οχτώ χρόνια. Σχεδόν εννιά».

«Ήταν δύσκολο; Ελπίζω να μην είχε δύσκολο θάνατο».

Η Σιθ κούνησε το κεφάλι της. «Μπα, όχι. Μαλακό σαν βούτυρο. Δύσκολη ήταν η ζωή της. Κρίμα που δεν την πρόλαβες. Γι' αυτό ήρθες;»

«Και γι' αυτό, αλλά όχι μόνο γι' αυτό. Ήρθα και για σένα. Αλλά για να πω την αλήθεια, πηγαίνω οπουδήποτε αυτόν τον καιρό. Οπουδήποτε μ' αφήσουν να σταθώ λιγάκι».

«Μια χαρά φαίνεσαι».

«Μπερδέματα του διαβόλου. Μ' αφήνει να φαίνομαι μια χαρά, αρκεί να νιώθω άσχημα». Την κοίταξε και η λέξη «άσχημα» πήρε άλλο νόημα.

Η Σιθ χαμογέλασε. Έτσι ήταν κάποτε – ανέκαθεν. Όλοι οι άντρες του Φιλόξενου Σπιτικού, πριν και μετά τον Χαλ, της έκαναν ένα ήπιο, σχεδόν αδελφικό, κόρτε, τόσο ανεπαίσθητο που έπρεπε να ξύσεις την επιφάνεια για να το ανακαλύψεις.

Πέρα από τα μαλλιά του που τώρα ήταν πιο φουντωτά και μια έκφραση προσδοκίας στα μάτια, δεν είχε αλλάξει καθόλου από το Κεντάκι. Χρώμα επιδερμίδας σαν κουκούτσι από ροδάκινο· ίσια πλάτη. Ήταν εντυπωσιακό πόσο εύκολα μπορούσε το ασάλευτο πρόσωπό του να χαμογελάσει, να φωτιστεί, να λυπηθεί μαζί σου. Λες και το μόνο που χρειαζόταν ήταν να τραβήξεις την προσοχή του κι αμέσως ένιωθε ό,τι ένιωθες κι εσύ. Πριν καλά καλά ανοιγοκλείσεις τα μάτια σου, το πρόσωπό του φαινόταν να αλλάζει – κάτω από την επιφάνεια κρυβόταν ακάματη ενέργεια.

Ατενίζοντας ατρόμητα την άβυσσο της σκλαβιάς, το κλασικό αυτό μυθιστόρημα μεταμορφώνει την Ιστορία σε μια αφήγηση υποβλητική σαν έπος, βίαιη σαν πολεμικό τραγούδι, τρυφερή σαν νανούρισμα.

Η Σιθ γεννήθηκε σκλάβα στον Νότο και δραπέτευσε στο Οχάιο, ωστόσο δεκαοκτώ χρόνια αργότερα δεν είναι ακόμη ελεύθερη. Την κατατρύχουν οδυνηρές αναμνήσεις από το Φιλόξενο Σπιτικό, το όμορφο αγρόκτημα που έγινε για την ίδια και τους συντρόφους της ο τόπος της απόλυτης φρίκης. Το καινούργιο της σπίτι το στοιχειώνει το φάντασμα του μωρού της που πέθανε χωρίς όνομα, από τα ίδια της τα χέρια, με μία μονάχα λέξη χαραγμένη στην ταφόπλακά του, να θυμίζει πως κάποτε έζησε: «Αγαπημένη».

Ποιητικό και σκληρό, τεντωμένο σαν σχοινί, το μυθιστόρημα εξερευνά το ανεξίτηλο τραύμα της δουλείας με τρόπο που καθλώνει τον αναγνώστη. Ένα από τα σημαντικότερα βιβλία της νομπελίστριας Τόνι Μόρισον, της πιο τολμηρής γυναικείας φωνής στην αμερικανική πεζογραφία.

*Η Αγαπημένη είναι το πέμπτο μυθιστόρημα της Τόνι Μόρισον
– ένας ακόμη θρίαμβος. Η πολύπλευρη τεχνική ικανότητα και το συναισθηματικό
βάθος της Μόρισον δεν γνωρίζουν όρια.*

MARGARET ATWOOD

*Η συγγραφέας συγχωνεύει τη φρίκη με την ομορφιά
σε μια ιστορία που σε συγκλονίζει διά βίου.*

SUNDAY TIMES

Έργο γνήσιας δύναμης... Υπέροχα γραμμένο.

THE WASHINGTON POST

ISBN 978-960-484-493-7

9 789604 844937

Κωδ. μηχ/σης 25.145

www.epbooks.gr